

Panium - Numero Baynte-Tres

Human sa paghiusa, siya molihok sa malimbongong paagi.

Jeff Pippenger

2026-03-20

Ang Daniel onse bersikulo baynte-kuwatro nag-ila sa yugto diin ang pagano nga Roma maghari sa labing hataas nga pagkalabaw pinaagi sa pulong nga “panahon.” Ang usa ka “panahon” nagrepresentar ug 360 ka tuig sa propetikong paggamit, ug kadtong mga tuig nagsugod sa labing bantog nga gubat pandagat sa karaang kasaysayan, ang gubat sa Actium niadtong 31 BC. Aduna pay ubang mga gubat pandagat nga mas dagko ug mas abante sa estratehikong pagkapino, apan ang Actium mao ang labing iladong hulagwayong gubat pandagat tungod sa iyang kalabutan kang Marc Antony ug Cleopatra. Susama sa kahinungdanon sa kasaysayan sa pagkapukan sa Berlin Wall sa katumanan sa Daniel 11:40, ug sa Twin Towers sa 9/11 sa katumanan sa Pinadayag dieciocho; kay sa dihang ang Dios mopili sa makasaysayanong mga hitabo aron sa pagtuman sa Iyang propetikong Pulong, buhaton Niya kini sa paagi nga makadani sa pagtagad sa pinakadakong mahimo nga tigpaminaw.

Ug human ang pakigsaad nga gihimo uban kaniya siya molihok sa paglimbong; kay motungha siya, ug mahimong kusgan uban sa diyutay nga katawohan. Mosulod siya nga malinawon bisan ngadto sa labing mabungahong mga dapit sa lalawigan; ug buhaton niya ang wala buhata sa iyang mga amahan, ni sa mga amahan sa iyang mga amahan; iyang ipang-apod-apod kanila ang inilog, ug ang tulis, ug ang mga bahandi: oo, maglalang siya sa iyang mga laraw batok sa mga malig-ong salipdanan, bisan alang lamang sa usa ka panahon. Daniel 11:23, 24.

Gitapos ni Uriah Smith ang iyang mga pagpamalandong bahin sa alyansa tali sa Roma ug sa mga Maccabeo sa bersikulo baynte-tres pinaagi sa paghisgot mahitungod sa gamayng katawhan sa maong bersikulo.

“Nianang panahona ang mga Romano usa pa ka gamayng katawhan, ug misugod sila sa paglihok nga may limbong, o may malimbongong kaalam, sumala sa gipasabot sa pulong. Ug gikan niining higayona misaka sila pinaagi sa makanunayon ug matulin nga pagsaka ngadto sa kinahabog-ang gahum nga ilang naangkon sa ulahi.”

“[Ang bersikulo baynte-kuwatro gikutlo].”

“Ang kasagarang paagi diin ang mga nasod, sa wala pa ang mga adlaw sa Roma, nakasulod ngadto sa bililhong mga lalawigan ug datong mga yuta, mao ang pinaagi sa gubat ug pagpanaugdaug. Karon ang Roma magabuhat sa wala pa mabuhat sa mga amahan o sa mga amahan sa ilang mga amahan; nga mao, pagadawaton niini kining maong mga nakuha pinaagi sa malinawon nga mga paagi. Ang batasan, nga kaniadto wala pa gayud mahidunggi, karon gisugdan na, sa pagbiya sa mga hari pinaagi sa panulondon sa ilang mga gingharian ngadto sa mga Romano. Niining paagiha, ang Roma nakaangkon sa dagkong mga lalawigan.

“Ug kadtong sa ingon niini nailalom sa paggahom sa Roma nakabaton ug dili diyutayng kaayohan gikan niana. Gitratar sila uban sa pagkamapuanguon ug pagkamalinawon. Kini sama sa pagpaambit kanila sa tukbonon ug inagaw. Gipanalipdan sila gikan sa ilang mga kaaway, ug nagpahulay sa kalinaw ug kasigurohan ilalom sa panalipod sa gahom sa Roma.

“Sa ulahing bahin niini nga bersikulo, si Obispo Newton naghatag sa ideya sa pagpaunang pagtaga sa mga lalang gikan sa mga kuta, imbis nga batok kanila. Kini gibuhat sa mga Romano gikan sa lig-on nga kuta sa ilang siyudad nga may pito ka bungtod. ‘Bisan pa sa usa ka panahon;’ sa walay pagduhaduha usa ka matagnaong panahon, 360 ka tuig. Gikan sa unsang punto pagaisipon ang mga tuiga? Tingali gikan sa hitabo nga gipakita sa mosunod nga bersikulo.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 272, 273.

Si Smith nagpadayon ug nag-ila sa gubat sa Actium niadtong 31 BC ingon nga sinugdanan sa tulo ka gatus ug kan-uman ka tuig. Human sa pagkutlo sa bersikulo baynte-singko, si Smith nag-ingon sa mosunod.

“Pinaagi sa mga bersikulo 23 ug 24, gidala kita ngadto niining dapita sa kilid niini sa pakigsaad tali sa mga Judio ug sa mga Romano, BC 161, ngadto sa panahon sa dihang nakuha na sa Roma ang kinatibuk-ang pagmando sa kalibotan. Ang bersikulo nga ania karon sa atong atubangan nagapakita sa usa ka mabaskog nga kampanya batok sa hari sa habagatan, ang Egipto, ug sa pagkahitabo sa usa ka talagsaong gubat tali sa dagko ug gamhanang mga kasundalohan. Nahitabo ba ang mga panghitabo nga sama niini sa kasaysayan sa Roma niining panahona? — Oo, nahitabo kini. Ang gubat mao ang gubat tali sa Egipto ug sa Roma; ug ang gubat mao ang gubat sa Actium. Atong tan-awon sa makadiyot ang mga kahimtang nga mitultol niining panagbangi.”

“Si [Marc] Antony, Augustus Caesar, ug Lepidus maoy nagtukod sa triumvirate nga nanumpa sa pagpanimalos sa kamatayon ni Julius Caesar. Kining si Antony nahimong bayaw ni Augustus pinaagi sa pagpangasawa sa iyang igsoong babaye, si Octavia. Gipadala si Antony ngadto sa Egipto alang sa buluhaton sa kagamhanan, apan nahulog siya nga biktima sa mga limbong ug kaanyag ni Cleopatra, ang mahilasong rayna sa Egipto. Ingon ka makusganon ang pagbati nga iyang nasagop alang kaniya, nga sa katapusan gisagop niya ang mga interes sa Egipto, gisalikway ang iyang asawa nga si Octavia aron mapahimuot si Cleopatra, gihatag ang usa ka lalawigan sunod sa lain ngadto sa maong rayna aron matagbaw ang iyang kadalo, nagsaulog ug usa ka kadaugan didto sa Alejandria imbis sa Roma, ug sa ubang paagi nakapasipala sa katawhang Romano sa ingon nga si Augustus walay kalisdanan sa paggiya kanila sa bug-os kasingkasing nga pagpakiggubat batok niining kaaway sa ilang nasod. Kining gubat, sa dayag, batok sa Egipto ug kang Cleopatra; apan sa pagkatinuod batok kini kang Antony, nga niadtong panahona maoy nagbarog nga pangulo sa mga kalihokan sa Egipto. Ug ang tinuod nga hinungdan sa ilang panaglalis mao, matod ni Prideaux, nga walay bisan usa kanila nga makontento sa tunga lamang sa imperyong Romano; kay sanglit si Lepidus gitangtang na gikan sa triumvirate, kini nahibilin na tali kanilang duha, ug sanglit ang matag usa determinado sa pagpanag-iya sa kinatibuk-an, ilang gitaya ang sangputanan pinaagi sa gubat aron maangkon kini.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 273.

Sa paagi sa tagna, ang gubat sa Actium nagtimaan sa balaod sa Domingo, kay kini nagrepresentar sa ikatulong pagdaug batok sa tulo ka heograpikal nga mga babag nga nagtukod sa “tibook-kalibotang paggahum” sa paganong Roma, sumala sa paghulagway ni Smith. Maingon sa paganong Roma, didto sa dihang ang ikatulong babag sa papal nga Roma gipapahawa gikan sa siyudad sa Roma nga ang “tibook-kalibotang paggahum” sa papal nga Roma nagsugod niadtong 538. Kining duha ka mga saksi naghigot sa balaod sa Domingo diin ug kanus-a ang modernong Roma makadaug sa ikaunom ug ikapitong mga gingharian sa tagna sa Biblia, ug sa pagbuhat niana, mabuntog niini ang ikatulo niini nga babag; sa ingon nagatukod sa “tibook-kalibotang paggahum” sulod sa kap-atan ug duha ka simbolikong mga bulan.

Ug gihatag kaniya ang usa ka baba nga nagasulti ug dagkung mga butang ug mga pagpasipala; ug gihatagan siya ug gahum sa pagpadayon sulod sa kap-atan ug duha ka bulan. Pinadayag 13:5.

Roma Batok sa Ehipto

Ang mga profetikong dinamika sa gubat ni Augusto sa Roma batok sa Ehipto ug kang Cleopatra gipahinabo sa pagrebelde ni Marc Antony, ug kadtong mga profetikong dinamika kinahanglan, tungod sa profetikong panginahanglan, magrepresentar sa mga profetikong dinamika nga girepresentahan diha sa balaod sa Domingo.

Sa Actium gidaug sa Roma ang Ehipto, usa ka gahum nga naporma pinaagi sa pakig-alyansa tali sa usa ka masukihong lalaki ug sa usa ka dili balaan nga babaye. Ang alyansa nila ni Antony ug Cleopatra mao ang panaghiusa sa iglesia ug estado. Sa Actium, ang Roma ni Augustine midaog batok sa usa ka gahum nga girepresentahan sa usa ka dili balaang panaghiusa sa iglesia ug estado.

Hulagway sa Mananap

Si Cleopatra nagrepresentar sa usa ka nadaot nga iglesia nga nakighiusa kang Antony, usa ka simbolo sa Roma. Si Cleopatra mao ang nagmando sa ilang relasyon, sumala sa girepresentar ni Uriah Smith, sa dihang iyang gipahayag nga si Antony “nahimong biktima sa mga limbong ug mga panghaylo ni Cleopatra, ang malaw-ayon nga rayna sa Egipto.” Ang panaghiusa sa iglesia ug estado nga girepresentar nila ni Antony ug Cleopatra nagpaila kang Cleopatra ingon nga gahum nga nagmando sa maong relasyon; busa, ang kombinasyon sa iglesia ug estado nga girepresentar sa ilang relasyon nagtuman sa depinision sa larawan sa mapintas nga mananap—nga mao ang kombinasyon sa iglesia ug estado diin ang babaye mao ang nagkupert sa pagmando sa relasyon. Ang Actium nagtimaan daan sa hapit na moabot nga balaod sa Domingo.

Si Augustus nagrepresentar sa gahum sa kapapahan nga modaug batok sa Estados Unidos sa hapit na moabot nga balaod sa Domingo. Si Marc Antony mao ang Republikano nga sungay sa mananap sa yuta, ug si Cleopatra mao ang Protestante nga sungay. Si Antony ug Cleopatra maghiusa ug mosulti ingon nga usa ka dragon sa hapit na moabot nga balaod sa Domingo. Si Cleopatra ug si Antony pareho nga mga simbolo sa usa ka gahum nga dragon, ug sa dihang hingpit na silang mahiusa sa balaod sa Domingo—mosulti sila ingon nga usa ka dragon.

Mga Dragon

Ang Gresya ug ang Ehipto sa pagtagna maoy nagrepresentar sa usa ka gahum nga dragon, ug si Antony usab nagrepresentar sa usa ka gahum nga dragon. Ang Ehipto mao ang habagatan diha sa Daniel onse ug ang Gresya mao ang kasadpan. Ang Ehipto gisakop ni Ptolemy I human ang gingharian ni Alexander nabahin ngadto sa upat ka bahin. Si Ptolemy I dayon nahimong unang hari sa habagatan sa pagtagna ug si Cleopatra mao ang katapusang magmamando nga Ptolemaiko sa Ehipto. Si Ptolemy natawo sa Macedon, ang dapit nga natawhan ni Alexander the Great.

Ang Macedon atua sa amihanang Gresya, ug nagaangkon nga ang ilang kagikanaan sa kaliwatan naggikan sa mga mitikal nga bayani sa Gresya. Ang mga siyudad-estado sa habagatang Gresya nagtan-aw sa mga Macedonian nga mas barbaro kaysa sa mga Helenista sa habagatang Gresya. Ang mga Macedonian usa ka monarkiya, ug ang mga siyudad-estado sa habagatan (poleis) sama sa Athens, Sparta, Thebes, Corinth, ug uban pa, atua sa habagatan ug sentral nga Gresya ug sa mga pulo sa Aegean. Kining mga poleis sagad may demokratiko, oligarkiko, o sinagol nga mga porma sa pangagamhanan, samtang ang Macedon usa ka sentralisadong monarkiya nga may kusganong harianong dinastiya (ang mga Argead). Bisan pa niini, silang tanan mga Helenista, ug sa pagsulod sa Roma sa kasaysayan, ilang gitawag ang mga Helenista nga mga Griyego. Si Cleopatra mao ang ulahing magmamando nga Ptolemaic, nga nagrepresentar sa monarkikal nga kaliwat sa mga Griyego sa gingharian sa amihanang gikan sa dapit sa Macedon, o amihanang Gresya.

Hari sa Habagatan

Si Cleopatra mao ang katapusang magmamando sa gingharian sa mga Ptolemaic nga nagsugod kang Ptolemy I sa dihang ang gingharian ni Alexander nabahin ngadto sa upat. Sa gubat sa Actium ang gingharian sa mga Ptolemaic, ang literal nga hari sa habagatan, miabut sa iyang katapusan. Ang sunod nga hari sa habagatan mao ang espirituwal nga Egipto, nga girepresentahan sa walay-Dios nga Pransiya sa kasaysayan sa Rebolusyong Pranses.

Ug ang ilang mga minatayng lawas manghigda sa dalan sa dakong siyudad, nga sa espirituhanong kahulogan ginatawag ug Sodoma ug Egipto, diin usab ang atong Ginoo gilansang sa krus. Pinadayag 11:8.

Ang literal nga Egipto mao ang literal nga hari sa habagatan maylabot sa pagkabahinbahin sa gingharian ni Alejandro, apan ang espirituwal nga Egipto girepresentahan ingon nga hari sa habagatan pinaagi sa mga propetikong kinaiya sa Egipto, dili pinaagi sa literal nga direksiyon.

Habagatan ug Kasadpan

Si Cleopatra, ingon nga ulahing Ptolemaic nga magmamando sa gingharian, sa matagnaong paagi usa ka dobleng gahum sa Gresya (kasadpan) ug Ehipto (habagatan), samtang ang misunod, ug unya espirituwal nga hari sa habagatan, mao ang Francia, usab usa ka dobleng gahum nga gilarawan diha sa Pinadayag onse ingon nga Ehipto ug Sodoma. Ang kahilayan sa Sodoma nahiuyon sa kahilayan ni Cleopatra sa kasadpan, ug si Cleopatra sa habagatan nahiuyon sa ateyismo sa Ehipto. Ang dobleng kinaiya sa ulahing literal nga hari sa habagatan nahiuyon sa nahaunang espirituwal

nga hari sa habagatan.

Ang gubat sa Actium mao ang dili-balaang pakig-alyansa sa dragon ni Antony sa Roma ug sa dragon ni Cleopatra sa habagatan ug kasadpan. Si Antony ug si Cleopatra nagrepresentar sa usa ka iglesia ug usa ka estado, busa ang pagdaug sa Actium pinaagi ni Augustus sa Roma nagrepresentar sa usa ka pagpanaugdaug diin ang Roma midaog batok sa usa ka dili-balaang duruha ka pilo nga panaghiusa nga nagtimaan sa larawan sa mananap. Tulo ka gatus ug kan-uman ka tuig sa ulahi, sa katumanan sa Daniel 11:24, gibahin ni Constantine ang Roma ngadto sa sidlakan ug kasadpan, nga gibiyaan ang babaye sa Roma sa kasadpan ug gibalhin ang lalaki sa Roma ngadto sa sidlakan. Ang usa ka pagpanaugdaug sa habagatan ug kasadpan nagtimaan sa pagkabahin sa sidlakan ug kasadpan human sa usa ka “panahon” nga tulo ka gatus ug kan-uman ka tuig, diha sa gubat sa Actium. Sa usa ka sayong pakig-atubang gihatagan si Antony sa sidlakang Roma ug si Augustus sa kasadpan, busa gidala sa Actium ang sidlakan ug kasadpan ngadto sa usa ka panaghiusa, apan alang lamang sa usa ka “panahon.”

31 BC ug 330

Si Jesus kanunayng naghulagway sa katapusan pinaagi sa sinugdanan, busa ang pagdaug sa Actium niadtong 31 BC nagatipolohiya sa pagkabahin sa imperyo ngadto sa sidlakan ug kasadpan niadtong 330. Ang Actium sa 31 BC mao ang alpha sa omega sulod sa 360 ka tuig nga mitapos niadtong 330. Ang 31 BC ug ang 330 kapuwa nagatipolohiya sa haduol na nga balaod sa Domingo ingon sa gilarawan sa bersikulo napulog-unom ug kap-atan ug usa sa Daniel onse.

Laing Simbolo

Si Antony sa Roma, nga nahiuyon kang Cleopatra sa habagatan ug sa kasadpan, nagrepresentar sa usa ka tulo-ka-bahin nga alyansa sulod sa ilang duha-ka-bahin nga panaghiusa sa dagway sa mananap. Ang krus nahiuyon usab sa balaod sa Dominggo, ug busa sa Actium ug 330. Sa krus, ang usa ka duha-ka-bahin nga panaghiusa sa iglesia ug estado girepresentar sa mga Judio (nahugawan nga iglesia) nga nakighiusa sa Roma (estado) aron patyon si Cristo. Ang ikatulong partido sa panaghiusa didto sa krus girepresentar ni Barabbas, usa ka mini nga Cristo, kansang ngalan nagpasabot og “anak sa amahan.” Si Barabbas, sa simbolikong paagi, usa ka mini nga propeta kon itandi kang Cristo ingon nga tinuod nga Propeta. Ang Roma mao si Antony, ug si Cleopatra sa habagatan ug kasadpan nagrepresentar sa mga Judio ug kang Barabbas.

Ang krus usab nahiuyon kang Elias sa Bukid Carmel diin ang pagpili mahitungod sa kon kinsa ang tinuod o mini nga propeta. Ang mini nga propeta niadtong panahona maoy usa ka duruha ka pilo nga simbolo nga naglangkob sa mga propeta ni Baal ug sa mga pari sa kakahoyan. Si Baal usa ka diyos nga lalaki ug ang mga pari sa kakahoyan nagrepresentar kang Ashtaroth, usa ka diyosa nga babaye. Ang mga Judio didto sa krus mao si Ashtaroth, ang diyosa nga babaye, ug si Barabbas, ang peke nga hulad sa Tawo sa mga Kasubo, mao ang diyos nga lalaki nga si Baal.

Si Cleopatra mao ang rayna sa habagatan ug usab ang rayna sa kasadpan. Si Antony mao ang larawan sa Roma, kabahin sa tulo-ka-bahin nga triumvirato nga nanumpa sa pagpanimalos sa pagpatay kang Julius. Ang kamatayon ni Julius pinaagi sa kaluhaan ug tulo ka samad

nagrepresentar sa makamatay nga samad sa kapapahan niadtong 1798, sa katumanan sa bersikulo kap-atan sa Daniel onse. Si Augustine didto sa Actium nagrepresentar sa pagkaayo nianang makamatay nga samad. Ang samad naayo sa dihang mamatay si Antony ug si Cleopatra. Si Antony ug si Cleopatra nagrepresentar sa larawan sa mananap didto sa Tinipong Bansa sa Amerika nga usa ka tulo-ka-bahin nga propetikong entidad, nga naglangkob sa mananap sa yuta ug sa iyang duha ka sungay. Si Antony maoy usa ka bahin ug si Cleopatra nagrepresentar sa laing duha ka bahin. Bisan pa kon kini mao ang Roma ni Antony, o ang Ehipto ug Gresya ni Cleopatra, sila mamatay nga magkauban sa balaod sa Domingo sa dihang matapos ang ikaunom nga gingharian sa tagna sa Biblia. Sa pagtagna, si Cleopatra diha sa relasyon kang Antony mao ang pagsagol sa pagkabatid sa iglesia ug pagkabatid sa estado, diin ang pagkabatid sa iglesia maoy naghaylo ug nagkontrolar sa pagkabatid sa estado.

Ang Ikaduhang Kamatayon nga Gipakita Pinaagi sa Hulagway

Sa laing propetikong ang-ang, ang relasyon ni Cleopatra kang Julius Caesar ug kang Marc Antony nagrepresentar sa duha ka higayon nga ang “churchcraft” ni Cleopatra anaa sa usa ka relasyon uban sa “statecraft” sa Romanong Imperyo. Siya gibiyahan ni Julius niadtong 1798 sa iyang nahaunang simbolikong kamatayon, ingon nga katumanan sa bersikulo kuwarante sa Daniel onse; ug unya moabot siya sa iyang katapusan nga walay bisan kinsa nga motabang kaniya, didto sa Actium, ingon nga katumanan sa bersikulo kwarenta’y singko sa Daniel onse. Ang bersikulo kuwarante mao ang alpha sa iyang unang makamatay nga samad nga pagaayohon, ug ang omega sa bersikulo kwarenta’y singko mao ang dapit diin madawat niya ang iyang ikaduhang ug katapusang kamatayon.

Sama sa upat ka Romanhong gahum sa bersikulo sa is ngadto sa baynte dos, si Cleopatra ingon nga usa ka simbolo sa Biblia adunay labaw sa usa ka kahulogan, sumala sa konteksto. Gibiyahan siya ni Julius niadtong 1798 sa dihang gikuha ang harianong suporta, ug dayon ang iyang makamatay nga samad mamaayo sa balaod sa Domingo, apan ang napulo ka mga hari sa Pinadayag disi-siyete sa katapusan magalaglag kaniya pinaagi sa kalayo, sa dihang masugatan niya ang iyang ikaduhang ug katapusang kamatayon.

Si Cleopatra usa ka simbolo sa duruha ka kinaiya nga girepresentar sa pagka-ateista sa Ehipto ni Faraon, ug sa relihiyosong pilosopiya sa Gresya. Ang iyang duruha ka kinaiya nagrepresentar sa pamulitika sa Ehipto ug sa pagkasimbahan sa Gresya. Ang relihiyosong pilosopiya sa Gresya girepresentar sa diyosang Griego nga si Athena, nga gipasidunggan pinaagi sa usa ka rebulto sulod sa iyang templo, nga gitawag ug Parthenon. Si Athena mao ang simbolo sa kaalam, ug isip usa ka babaye nagrepresentar siya sa usa ka relihiyon sa tawhanong edukasyon, nga supak sa Balaang edukasyon.

Ang duha ka sungay sa Tinipong Bansa sa Amerika mao ang Republicanism ug Protestantismo, nga gilarawan sa Francia pinaagi sa Egipto ug Sodoma. Ang Egipto mao ang pamaagi sa estado ug ang Sodoma mao ang pamaagi sa simbahan; busa, ang Republicanism nahiuyon sa Egipto ug ang Protestantismo sa Sodoma. Ang Republicanism mao ang Egipto ug ang Protestantismo mao ang Sodoma ug Grecia. Ang simbolo sa tawhanong edukasyon mao ang Gregong diyosa nga si Athena,

kansang templo mao ang Parthenon nga may modernong kaparis sa templo sa Parthenon sa Nashville, Tennessee. Ang simbolo sa dunot nga simbahan nga makighiusa sa Republican nga sungay sa Tinipong Bansa sa Amerika sa balaod sa Domingo gilarawan ingon nga si Cleopatra, Ashtaroth, Salome, ug Sodoma.

Si Cleopatra naglarawan sa ateyismo ni Faraon ug sa relihiyon sa mga Griyego. Ang relihiyon nga nag-uban sa pilosopiya sa ateyismo mao ang pagsimba sa edukasyong Griyego. Si Jesus sa kanunay naghulagway sa katapusan pinaagi sa sinugdanan, ug ang kahoy sa tanaman nga gidili ang pagkaon mao ang kahoy sa kahibalo sa maayo ug sa daotan, nga nagtimaan sa relihiyon sa pilosopiyang Griyego nga gitawag ni Sister White nga “higher education.” Kini nag-ila ug nagpasiugda sa Griyegong relihiyon sa kaalam ni Cleopatra ingon nga dunot ug peke nga hulad sa tinuod nga edukasyon sulod sa dakong away tali kang Cristo ug kang Satanas.

Ang Nashville, Tennessee gitawag nga “Athens of the south,” ug si Cleopatra mao ang kataposang literal nga rayna sa habagatan. Ang kataposang rayna sa habagatan maoy tipo sa mosunod ug unang espirituwal nga hari sa habagatan, nga natuman pinaagi sa ateyistang Pransiya. Ang ateyistang Pransiya maoy tipo sa Tinipong Bansa sa Amerika, diin sa Nashville, Tennessee, “Athens of the south,” ang templo nga Parthenon alang sa diyosa nga si Athena simbolikong girepresentar. Ang templo nahimutang sa 2500 West End sa Nashville. Ang numero nga baynte singko nagarepresenta sa siradong pultahan sa tulo ka sambingay sa Mateo baynte singko. Si Cleopatra, ingon nga rayna sa “south” ug “west,” miabot sa iyang “end” sa Athens of the south.

Uban niining mga konsiderasyon bahin sa Actium, Cleopatra, Augustus ug Antony, mobalik kita sa bersikulo beinte-kuwatro hangtod sa bersikulo traynta sa Daniel onse. Tingali, ang labing malawom ug dili hayag nga bahin sa maong teksto mao ang dihang sila mosulti ug mga bakak sa usa ka lamesa.

Ug ang kasingkasing niining duha ka mga hari magtinguha sa pagbuhat ug kadaotan, ug manulti sila ug mga bakak diha sa usa ka lamesa; apan kini dili molampos, kay ang katapusan anaa pa sa panahon nga gitagal. Daniel 11:27.

Ang panahon nga gitakda sa bersikulo mao ang 330, ang katapusan sa “panahon” sa bersikulo baynte-kuwatro. Ang panahon nga gitakda naghulagway sa balaod sa Domingo alang sa Tinipong Bansa ug naghulagway usab sa pagkatakop sa tawhanong panahon sa pagsulay alang sa kalibotan. Sa wala pa ang balaod sa Domingo, ang duha ka mga hari, kansang mga kasingkasing gituyo sa pagbuhat ug kadautan, magasulti ug mga bakak sa usag usa diha sa usa ka lamesa. Sa wala pa ang balaod sa Domingo sa mga bersikulo disi-sais ug kuwarenta’y-uno sa Daniel onse, duha ka mga hari magasulti ug mga bakak diha sa usa ka lamesa, apan ang ilang mga bakak dili mouswag. Kinsa man ang duha ka mga hari nga magasulti ug mga bakak sa usag usa? Sa dili pa nato tubagon kana nga hunahuna, pahinumdoman ko kita sa pipila ka simbolismo nga atong nahisgotan kaniadto niining maong serye.

Ang upat ka Romanhong mga magmamando nagrepresentar sa nagkalainlaing mahimoonong mga simbolo depende sa konteksto diin sila pagatan-awon. Bisan pa nga sila Romanhong mga magmamando, isip usa ka simbolo sila sa bataan nagrepresentar sa mahimoonong kasaysayan sa

karaang Juda samtang sila mibalhin gikan sa pagdominar sa mga Seleucid ngadto sa pagdominar sa mga Romano.

Si Pompey usa ka heneral ug ang misunod nga tulo ka Romanhong magmamando silang tanan mga Caesar. Si Julius, may kalabutan kang Augustus, nagrepresentar ug duha ka tulo-ka-pilo nga panaghiusa uban sa duha ka triumvirate, ang una dili opisyal, ang ikaduha opisyal. Ang upat ka magmamando nagrepresentar sa balaod sa Domingo sa pipila ka mga konteksto. Si Pompey mibuntog sa mahimayaong yuta, si Julius, nga girepresentahan sa kawhaan ug tulo ka dinunggaban nga samad, mao ang unang manulonda, kay siya mao ang unang Caesar, ug siya nagtimaan sa ikatulong manulonda, nga mao si Tiberias. Si Tiberias sa krus, nga mao ang balaod sa Domingo, girepresentahan usab sa kawhaan ug tulo, kay ang kawhaan ug tulo nagrepresentar sa pagkapahiusa-sa-usa; ug ang krus usa ka labing mahinungdanong bahin sa buhat ni Cristo sa paghiusa sa Iyang pagka-Dios uban sa atong pagkatawo. Busa, si Julius ug si Tiberias mao ang una ug ikatulong mensahe, nga girepresentahan sa kawhaan ug tulo.

Si Julius dili ang romantikong hulagway nga sagad siyang ipakita sa mga sugilanon sa Hollywood; siya usa ka walay-kalooy nga tawo nga nagaapas sa gahum. Si Tiberias labi pang daotan kay kang Julius, kay ang iyang pagkahugaw gipasikad gani sa bersikulo, tungod kay ang kataposang letra sa Hebreohanong alpabeto mao ang baynte-dos ug ang unang letra usa. Ang alpha mas gamay kaysa omega ug ang pagkahugaw ni Tiberias nahimutang sa bersikulo baynte-dos, nga mao ang kataposang letra sa Hebreohanong alpabeto, ug taliwala niining duha ka mahugawng tawo nga girepresentahan ni Julius ug Tiberias mao si Augustus. Si Augustus nagrepresentar sa kinatumyan sa himaya sa gahum ug dungog sa Roma. Ingon nga kabaliktaran sa nahaunang ug ikatulong mensahe, siya girepresentahan sa letra trese, nga simbolo sa pagsukol. Gipalig-on ni Augustus ang iyang gingharian pinaagi sa pagpailalom sa pagsukol nila Antony ug Cleopatra, ang labing inila nga pagsukol sa kasaysayan sa Roma.

Si Augustus mao ang gahom sa Roma nga mibuntog sa ikatulong babag, ug sa pagbuhat niana siya nagrepresentar sa balaod sa Domingo, ug sa gahom sa Roma nga naghari sulod sa kap-atan ug duha ka simbolikong bulan sa kapitulo trese sa Pinadayag nga kapitulo sa pagsukol. Kon ibutang sa atubangan sa balaod sa Domingo, si Pompey mao ang 1798 ug 1989, nga naghimo kang Pompey nga usa ka simbolo ni Antiochus Magnus nga nagtapos sa ikaupat nga Gubat sa Siria gikan sa 219 hangtod sa 217 BC, sa katumanan sa bersikulo napulo sa kapitulo onse. Si Julius Caesar dayon ipahan-ay sa mga bersikulo onse ug dose ug sa gubat sa utlanan, ang gubat sa Raphia niadtong 217 BC. Didto si Julius mao usab si Antiochus Magnus, ug si Augustus Caesar mao usab si Antiochus Magnus sa gubat sa Panium sa bersikulo kinse. Unya sa bersikulo disesais si Tiberias mao ang balaod sa Domingo, apan dili siya si Antiochus Magnus, kay didto siya si Pompey, kay si Jesus sa kanunay naghulagway sa katapusan pinaagi sa sinugdanan. Ang bersikulo nagtimaan sa katapusan sa Emperyo Seleucid nga nagatipo sa katapusan sa Tinipong Bansa sa Amerika ingon nga ikaunom nga gingharian sa tagna sa Biblia.

Aduna pay mga pagkatugma nga pagahimoon bahin sa upat ka Romanong mga magmamando, ug ang linya nagrepresentar sa tinagong kasaysayan sa bersikulo kuwarenta. Ang Maccabeanhong linya sa bersikulo baynte-tres naghulagway usab sa tinagong kasaysayan sa bersikulo kuwarenta.

Unya sa mga bersikulo baynte-kuwatro, ang sugilanon sa pagano nga Imperyal nga Roma girepresentahan pinaagi sa usa ka panahon—totolo ka gatos ug saysenta ka tuig. Ang linya sa Romanhong kasaysayan nga girepresentahan gikan sa bersikulo baynte-kuwatro hangtod sa bersikulo traynta usa usab ka hulagway sa tinagong kasaysayan sa bersikulo kuwarenta. Natapos kini sa bersikulo traynta-uno sa dihang ang hilisgutan nausab gikan sa pagano ngadto sa papal nga Roma. Ang pagano nga Roma anaa gihapon sa maong bersikulo, apan didto wala kini girepresentar ingon nga ikaupat nga gingharian sa tagna sa Biblia, kondili ingon nga gahum politikal nga nagbutang sa pagkapapado sa trono niadtong 538. Niadtong 538 ang pagkapapado mipasar ug balaod sa Domingo, busa ang bersikulo traynta-uno nagkatugma sa mga bersikulo sais ug kuwarenta-uno. Ang bersikulo baynte-kuwatro nagpaila sa gubat sa Actium ug sa kasaysayan nga nalambigit sa maong linya.

Ang bersikulo baynte-kuwatro nag-ila kon kanus-a ang paganong Roma nagsugod sa paghari nga labing labaw sulod sa tulo ka gatus ug kan-uman ka tuig, ug dayon sa bersikulo traynta'y uno ang papal nga Roma nagsugod sa paghari nga labing labaw sulod sa usa ka libo duha ka gatus ug kan-uman ka tuig. Ang sinugdanan ug ang katapusan sa linya nagadala sa timaan pirma ni Cristo, ang Alpha ug Omega. Diha sa mga bersikulo anaa kanato ang kasaysayan ni Marc Antony, Cleopatra, ug Augustus Caesar. Sa bersikulo disisais ang paganong Roma midaug sa Imperyong Seleucid niadtong 65 BC, ug dayon sa Juda niadtong 63 BC. Ang ikatulong babag sa Actium niadtong 31 BC nagtimaan sa katapusan sa gingharian sa Egipto, ingon sa gihulagway sa nahaunang mga babag sa mga Seleucid niadtong 65 BC. Sa makausa pa, atong makita ang pirma sa Una ug sa Ulahi. Ang 65 BC mao ang nahauna sa tulo ka mga babag ug kini nagrepresentar sa pagbuntog sa hari sa amihanan, ug ang 31 BC nagrepresentar sa ikatulo sa tulo ka mga babag ug kini nagrepresentar sa pagbuntog sa hari sa habagatan. Ang Juda, ingon nga tunga-tungang babag sa tulo ka mga babag, nag-antos ug usa ka gubat sibil sulod sa mga kuta sa Jerusalem sa pag-abot ni Pompey niadtong 63 BC. Ang ikaduhang babag usa ka simbolo sa pagrebelde.

Niadtong 538, ang ikatulong babag alang sa papal nga Roma gipapahawa gikan sa Siyudad sa Roma. Kana nga babag mao ang mga Goth, ug didto nagsugod ang ikalimang gingharian sa tagna sa Biblia; sa mismong dapit diin natapos ang ikaupat nga gingharian. Ug maingon nga ang ikaupat nga gingharian nagsugod sa iyang ikatulong babag, ang gingharian sa Egipto napildi, sumala sa gipatigayon nang daan pinaagi sa unang babag sa gingharian sa Seleucid. Kini nagpakita nga ang profetikong pagpamatuod nga makita sa mga bersikulo baynte-kuwatro hangtod sa bersikulo traynta, nagrepresentar ug usa ka linya nga kinahanglan usab ikapahimutang sa tinagong kasaysayan sa bersikulo kuwarenta. Tungod niini, mahinungdanon gayud ang pagtimbang-timbang sa nagkalainlaing mga profetikong kalambigitan nga ginarepresentahan nila Marc Antony, Cleopatra, Julius Caesar, Pompey ug Augustus Caesar.

Busa mao ba ang labing malaw-ayng bahin sa teksto gikan sa bersikulo baynte-kuwatro hangtod traynta, sa dihang sila magasulti ug mga bakak sa usa ka lamesa?

Ug ang kasingkasing niining duha ka mga hari magatinguha sa pagbuhat ug kadaotan, ug managsulti sila ug mga bakak diha sa usa ka lamesa; apan kini dili mouswag, kay ang katapusan anha pa sa panahon nga gitudlo. Daniel 11:27.

Gipaila ni Uriah Smith ang duha ka mga hari nga mao sila si Marc Antony ug Augustus Caesar.

“Bersikulo baynte-siyete nga gikutlo”

“Si Antony ug si Caesar kaniadto naghiusa. Apan ilalom sa tabon sa pakighigala, silang duha nangandoy ug nanlimbasog alang sa kalibotanong pagmando sa tanan. Ang ilang mga pagpamatuod sa pagpasidungog ngadto sa usag usa, ug sa pakighigala sa usag usa, maoy mga pulong sa mga tigpakaaron-ingnon. Nagsulti sila ug mga bakak diha sa usa ka lamesa. Si Octavia, ang asawa ni Antony ug igsoon nga babaye ni Caesar, mipahayag ngadto sa katawhan sa Roma sa panahon nga gibulagan siya ni Antony, nga miuyon siya sa pagminyo kaniya tungod lamang sa paglaom nga kini mahimong pasalig sa panaghiusa tali kang Caesar ug kang Antony. Apan kadtong tambag wala mouswag. Miabut ang pagkabungkag; ug sa panagbangi nga misunod, si Caesar migula nga hingpit nga mananaog.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 276.

Sa dihang gipaila ni Octavia nga ang iyang kaminyoon kang Antony maoy usa ka saad sa panaghiusa, gipaila niini ang panag-alyansa pinaagi sa kaminyoon nga gitipohan nang daan sa kapitulo onse pinaagi sa kaminyoon sa kapanahunan sa Hellenistiko ni Berenice ngadto sa Seleucid nga hari nga si Antiochus II Theos mga 252 BC. Si Berenice anak ni Ptolemy II Philadelphus. Si Octavia ug si Berenice nagrepresentar sa diplomatikong mga kaminyoon o, sa pagtagna, sa mga pakigsaad. Ang mga bersikulo singko hangtod napulo nagpaila sa kasaysayan sa diplomatikong kaminyoon tali sa habagatang ug amihanang mga gingharian, ug sa dihang si Marc Antony ug si Octavian, nga sa ulahi nailhan nga Augustus Caesar, naghan-ay sa maong kaminyoon, gibahin usab nila ang gingharian ngadto sa sidlakan ug kasadpan.

Ang Kasabotan sa Brundisium (40 BC) maoy usa ka pinahimuslang husay tali ni Marc Antony ug Octavian (sa ulahi si Augustus) aron masulbad ang mga tensiyon sa Ikaduhang Triumvirate human sa hapit na nga gubat sibil. Naglakip kini sa pagbahin sa mga teritoryo sa Roma (kang Antony ang sidlakan, kang Octavian ang kasadpan) ug gipamatud-an pinaagi sa kaminyoon ni Antony kang Octavia (igsoon nga babaye ni Octavian). Sa 39 BC, ang orihinal nga lima ka tuig nga panahon sa Triumvirate natapos; si Antony milawig paingon sa Italia uban ang kapin sa 300 ka mga sakayan nga sa sinugdan gidid-an sa pagtugpa sa Brundisium, busa sa ulahi midunggo sila sa Tarentum. Si Octavian mitagbo kaniya didto human sa malugaringong mga pagpataliwala nga mitumaw tungod sa pagpanuko sa kasundalohan ni Antony sa pagpakig-away batok sa kasundalohan ni Octavian, ug sa samang paagi usab ang sa pikas bahin. Si Octavia adunay mahinungdanong tahas sa pagpataliwala, nga nagdani kang Antony sa pagsuporta kang Octavian batok kang Sextus Pompey. Ilang gibag-o ang Triumvirate alang sa laing lima ka tuig (hangtod sa 32 BC), diin si Antony mihatag kang Octavian ug 120 ka mga sakayan baylo sa gisaad nga mga sundalo (nga sa ulahi gipugngan ni Octavian).

Sa 32 BC may hayag nga pagbulag tali sa duha ka magkaaway. Ang ilang mga relasyon misamot pagkadaot pinaagi sa propaganda, sa pagtuon ni Antony sa sidlakan (uban kang Cleopatra), ug sa pagkonsolida ni Octavian sa kasadpan. Gisalikway ni Octavian ang ulahing mga sugyot ni Antony alang sa komperensiya sa wala pa ang Actium.

Sa diplomatikong kaminyoon uban sa hari sa amihanang (Antiochus) ug sa hari sa habagatan (Ptolemy), ang hari sa habagatan maoy naghatag sa pangasaw-onon; apan sa diplomatikong kaminyoon ni Antony (ang sidlakan) ug ni Octavian (ang kasadpan), ang pangasaw-onon gihatag sa kasadpan. Ang duha ka diplomatikong kaminyoon napakyas, ug ang naghatag sa anak nga babaye o igsoon nga babaye sa katapusan maoy midaog batok sa gahum nga naglapas sa kasabotan.

Ang Pagpamatuod sa Tulo

Sa katapusan sa Imperyong Seleucid may ikatulong kasabotan diin ang mga bakak gisulti sa usa ka lamesa. Kini nahitabo sulod sa konteksto sa Ikalimang Gubat sa Sirya (202–195 BC), sa dihang si Antiochus III Magnus mipahimulos sa kahuyang sa Gingharian sa Ptolemaic human sa kamatayon ni Ptolemy IV Philopator niadtong 204 BC. Si Ptolemy V Epiphanes (Ptolemy V) mikayab sa trono isip usa ka bata pa (mga edad 5–6), nga nagbilin sa Ehipto ubos sa mga rehente ug huyang sa sulodnong kagubot, lumadnong mga pag-alsa, ug panggawas nga mga hulga.

Si Antiochus Magnus nakasulong na kaniadto ug nakuha ang dakong bahin sa mga teritoryo sa Ptolemaic sa Coele-Syria, Palestina, ug Asia Minor human sa mga kadaugan sama sa Gubat sa Panium (200 BC). Imbis nga hingpit niyang sakopon ang Ehipto (nga naghulga sa pagpangilabot sa Roma, sanglit gipugos siya sa Roma nga magpalayo sa pipila ka mga dapit), iyang gipadayon ang usa ka diplomatikong alyansa pinaagi sa kaminyoon ingon nga usa ka hulagway sa “manlalaban” o “mananalipod.” Niadtong 197/195 BC, isip kabahin sa kasabotan sa kalinaw nga nagtapos sa gubat, si Antiochus Magnus nagpakasabot una ug dayon nagpaasawa sa iyang batan-ong anak nga babaye nga si Cleopatra I Syra (gitawag usab nga Cleopatra Syra) ngadto sa batang si Ptolemy V (ang kaminyoon nahitabo niadtong 193 BC sa Raphia; si Ptolemy 16 ang panuigon, si Cleopatra 10).

Gibalangkas kini ingon nga usa ka manggihatagon nga lihok: gipahimutang ni Antiochus ang iyang kaugalingon ingon nga kaalyado ug “mananalipod” sa batan-ong hari, nga nagpalig-on sa kalinaw samtang gipadayon ang mga kadaugan sa Asia. Ang kaminyoon naghatag kaniya ug dili diretso nga impluwensiya ibabaw sa Ehipto pinaagi sa iyang anak nga babaye (nagalaom siya nga magpabiling maunongon siya sa iyang Seleucid nga kagikan ug molihok isip usa ka pabor-sa-Syria nga tingog sa korte sa Ptolemaic). Apan napakyas ang maong limbong, kay mipabor si Cleopatra sa iyang bana ug sa Ehipto, dili sa iyang amahan, ug sa ingon gipadaut ang hataas nga panahong pagkontrol ni Antiochus. Kini naglarawan sa Pact of Brundisium (40 BC) ug may kalabutan sa mga panghitabo sa Roma sa daghang mga paagi.

Sama sa pagminyo ni Antony kang Octavia (igsoong babaye ni Octavian) aron bugkoson ang magkaribal nga mga gahom human sa hapit na gubat, gigamit ni Antiochus ang kaminyoon sa iyang anak nga babaye kang Ptolemy V aron pormalisahon ang usa ka temporaryong pakigdait ug ang pagbahin sa teritoryo (ang mga Seleucid nagpabilin sa ilang mga nadaug sa amihanang, ug si Ptolemy nagpabilin sa Egipto sa habagatan).

Si Antiochus milihok ingon nga de facto nga tigbantay ibabaw sa batang-hari nga si Ptolemy V (pinaagi sa mga kadugtongan sa kaliwat), susama sa paagi nga si Octavian (ug ang Triumvirate)

mipahiluna sa ilang kaugalingon taliwala sa mga kahaw-ang sa gahum o sa mga panag-indigay. Sa duha ka kahintang, ang “mas kusgan” nga personahe (Antiochus/Octavian) nangitag paagi sa pag-angkon og bentaha ibabaw sa usa ka huyang nga kaatbang pinaagi sa kaparyentihan. Ang duha ka kahikayan nakahatag og hamubo nga kalig-on apan ‘wala molampos’ sa hataas nga panahon tungod sa tinagong walay-pagsalig—si Cleopatra midapig sa Ehipto (nga naglapas sa laraw ni Antiochus), samtang ang pagpatumong ni Antony sa sidlakan (Cleopatra VII) maoy mitultol sa pagkaguba sa iyang relasyon kang Octavian.

Ang pagkamenor de edad ni Ptolemy V ilalom sa mga rehente nagkatakdo sa pagkawalay-kalig-on human sa kamatayon ni Julius Caesar (nga mitultol sa pagporma sa Triumvirate ug sa mga pakigbisog alang sa gahum). Ang kaminyoon ni Berenice kang Antiochus maoy nagtimaan sa sinugdanan sa kasaysayan sa Imperyong Seleucid diha sa Daniel onse, ug ang kaminyoon sa anak nga babaye ni Antiochus Magnus ngadto sa batang hari sa Egipto maoy nagtimaan sa katapusan sa Imperyong Seleucid. Ang pagtapos sa kaminyoon ni Marc Antony kang Octavia maoy nagtimaan sa katapusan sa gingharian sa Ptolemy. Ang katapusan sa Juda isip katawhan sa tugon sa Dios nahitabo didto sa krus, ug kadtong Judeanhong gingharian nagsugod uban sa mga Maccabees ug sa kasabotan nga ilang gihimo uban sa Roma. Kining tanan nga mga linya sa tagna girepresentahan sulod sa asoy sa Daniel kapitulo onse, ug silang tanan nagkauyon sa tinagong kasaysayan sa bersikulo kwarenta. Sugod sa bersikulo singko anaa kanato ang kasabotan ni Berenice, nga mitultol ngadto kang Antiochus nga Daku ug sa kasabotan mahitungod sa iyang anak nga babaye nga si Cleopatra Syra, nga nahitabo sulod sa kasaysayan sa mga Maccabees sa bersikulo baynte-tres. Ang mga Maccabees nahimong kabahin sa maong linya tungod sa ilang pagrebelde batok kang Antiochus Epiphanes, usa sa mga ulahi sa Dinastiyang Seleucid.

Si Antiochus Epiphanes mao ang Antiochus nga atua sa Ehipto niadtong 168 BC duol sa Alejandria panahon sa Ikaunom nga Gubat sa Sirya. Si Antiochus Epiphanes misulong sa Ehipto ug hapit na makabihag sa Alejandria. Ang mga magmamando nga Ptolemaico mihangyo sa Roma alang sa tabang. Gipadala sa Roma si Popillius Laenas (uban lamang ang gamayng pundok sa mga kauban—walay kasundalohan) aron sa paghatod sa usa ka ultimatum gikan sa Senado; si Antiochus kinahanglan nga mobiya dayon gikan sa Ehipto ug sa Chipre, kon dili moatubang siya sa gubat batok sa Roma. Sa dihang nadawat ni Antiochus ang sulat ug nangayo ug panahon aron mokonsulta sa iyang mga magtatambag, si Popillius—nga gihulagway nga mapintas ug mapinugngon—mikuha sa iyang baston sa paglakaw ug mihimo ug lingin sa balas palibot sa mga tiil sa hari. Unya mipahayag siya, “Sa dili pa ikaw mogawas nianang lingina, hatagi ako ug tubag nga akong ikapaatubang sa Senado.”

Ang implikasyon hayag kaayo; si Antiochus dili makagawas sa lingin nga walay pagpasakop sa mga gipangayo sa Roma—ang pagtabok niini nga walay kasabotan magpasabot ug gubat. Natingala ug napaubos, si Antiochus mikadiyot sa pagduha-duha apan dayon miuyon sa pagtuman, gipaattras ang iyang mga pwersa gikan sa Ehipto, ug mibalik sa Siria. Kining maisugong buhat sa diplomasya (nga gipaluyohan sa nagkadakong dungog sa Roma tungod sa gahum) maoy nagpugos sa pag-atras nga walay gubat, nga nagpakita sa nagasugod nga pagdominar sa Roma sa sidlakang Mediteraneo. Kasagarang gihisgutan kini isip tinubdan sa pulong nga “pagdrowing ug linya sa

balas” (bisan tuod sa literal usa kini ka lingin).

Si Antiochus Epiphanes usab nahimong Protestante nga pagsabot sa gahum nga nagabayaw sa iyang kaugalingon, mapukan, ug nagapahaluna sa panan-awon diha sa bersikulo katorse sa Daniel onse.

Ug sa maong mga panahon daghan ang motindog batok sa hari sa habagatan; usab, ang mga tulisan sa imong katawohan mopataas sa ilang kaugalingon aron pagpalig-on sa panan-awon; apan sila mangapukan. Daniel 11:14.

Si Antiochus IV Epiphanes naghari gikan sa 175–164 BC, ug siya ang ikawalo sa napulog tulo ka mga hari nga Seleucid. Gitinguha niya ang pagpahamtang sa kulturang Helenistiko ug ang paghiusa sa iyang imperyo ilalom sa Gregong mga pamatasan sa relihiyon. Gilungkab niya ang Templo niadtong 169 BC, gidili ang mga buhat sa mga Judio (sirkunsisyon, pagbantay sa Igpapahulay, pagtoon sa Torah), ug nagpugos sa mga halad ngadto sa paganong mga dios. Niadtong Disyembre 167 BC, nagtindog siya ug paganong halaran (alang kang Zeus) ibabaw sa Judiohong halaran sa mga halad-nga-sinunog diha sa Templo ug mihalad ug baboy, uban sa ubang mga mahugaw nga binuhatan. Ang pagpasipala mao ang katapusang tinulo alang sa masinugtanon nga mga Judio, nga nakakita niini ingon nga labing ulahing paglapas sa pagkabalaan sa Templo ug sa balaod sa Dios. Kini nagpasiugda dayon ug pagsukol sa dihang si Mattathias (usa ka pari gikan sa Modein) midumili sa sugo sa usa ka opisyal nga Seleucid sa paghalad ngadto sa paganong mga dios ug mipatay sa usa ka Judio nga apostata ug sa maong opisyal, ug unya mikalagiw ngadto sa kabungtoran uban sa iyang mga anak nga lalaki (ang umaabot nga mga Maccabeo). Kini maoy nagpasilaob sa gerilyang pakiggubat ug pag-alsa gikan sa 167–160 BC nga nagtumong sa pagpahiuli sa pagsimba sa mga Judio, nga mitultol ngadto sa pag-usab sa pagpahinungod sa Templo (Hanukkah) niadtong 164 BC ubos kang Judas Maccabeus.

Sa sinugdanan ug sa katapusan sa Imperyong Seleucid adunay usa ka mahinungdanong kasabotan nga girepresentahan pinaagi sa usa ka diplomatikanhong kaminyoon nga naglangkob sa elemento sa pagkabahin bisan sa sidlakan ug kasadpan, o sa amihanan ug habagatan. Samtang ang Imperyong Seleucid nagakahanaw, si Antiochus Epiphanes nahimong simbolo sa nagasaka nga gahom sa Roma, ug mao ang gitutokan sa kasuko sa mga Maccabeo. Sa ulahi sa kasaysayan nahimo siya nga peke sa profetikanhong simbolo nga nagapahimutang sa panan-awon. Ang gahom sa bersikulo baynte-dos sa kapitulo onse nabungkag sa dihang ang principe sa tugon nabungkag.

Ug uban sa mga bukton sa usa ka lunop sila pagapad-anon gikan sa iyang atubangan, ug pagadugmokon; oo, usab ang principe sa tugon. Daniel 11:22.

Ang paghari ni Antiochus Epiphanes natapos niadtong 164 BC, hapit duha ka gatus ka tuig sa wala pa si Cristo, “ang principe sa tugon” “napukan” didto sa krus. Ang gusto natong timan-an dinhi mao nga ang Imperyong Seleucid nagsugod ug natapos pinaagi sa usa ka diplomatikong kaminyoon nga may pakigsaad diin ang limbong tali sa duruha ka partido usa ka butang nga natala sa kasaysayan. Sa panahon sa paghari ni Antiochus Epiphanes, nagsugod ang pag-alsa sa mga Maccabeo, nga maoy nagtimaan daan sa Rebolusyong Amerikano. Sa kasaysayan sa mga Maccabeo, ang ilang pakigbisog sa pagpahawa sa gahum sa Seleucid naglakip sa usa ka

mahinungdanong pakigsaad uban sa Roma. Ang bersikulo nga nag-ila sa maong pakigsaad direkta usab nag-ila sa Roma nga nagabuhat sa malimbongong paagi, o nagsulti ug mga bakak didto sa lamisa sa pakigsaad.

Ug sa human mabuhat ang pakigsaad uban kaniya siya maglihok nga malimbongon; kay mosulong siya, ug mahimong malig-on uban sa diyutay nga katawhan. Daniel 11:23.

Ang matag matagpanag-ong linya nga nag-una sa panahon sa katapusan diha sa bersikulo kwarenta naglangkob ug usa ka gilapas nga tugon. Si Uriah Smith, sa iyang pagkomento sa “sila nga mibiya sa balaan nga tugon” sa bersikulo traynta, nagtala sa mosunod:

“‘Kapungot batok sa tugon;’ nga mao, ang Balaang Kasulatan, ang basahon sa tugon. Ang usa ka rebolusyon nga sama niini natuman sa Roma. Ang mga Heruli, mga Goth, ug mga Vandal, nga nakadaug sa Roma, midawat sa tinooang Arian, ug nahimong mga kaaway sa Simbahang Katoliko. Ilabina gayud alang sa tuyo sa paglaglag niining erehiya nga si Justinian nagmando nga ang papa mao ang pangulo sa simbahan ug ang magtatul-id sa mga erehe. Wala madugay ang Biblia giisip nga usa ka makuyaw nga basahon nga dili angay basahon sa ordinaryong mga tawo, kondili ang tanang mga pangutana nga gilalisan kinahanglan ipasaka ngadto sa papa. Sa ingon niini gitumpok ang kaulawan ibabaw sa pulong sa Dios. Ug ang mga emperador sa Roma, nga ang silangang bahin niini nagpadayon pa man, may panabot, o nagkunsabo uban sa Simbahan sa Roma, nga mibiya sa tugon, ug nahimong dakong apostasya, alang sa katuyoan sa pagpukan sa ‘erehiya.’ Ang tawo sa sala gibayaw ngadto sa iyang mapahitas-ong trono pinaagi sa kapildihan sa mga Arianhong Goth, nga niadtong panahona maoy nagkupert sa Roma, sa A.D. 538.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 281.

Ang ikalimang bersikulo sa Daniel onse nag-ila sa linya sa kasaysayan diin ang hari sa habagatan naghatag ug usa ka pangasaw-onong diplomatiko ingon nga simbolo sa usa ka kasabotan nga sa ulahi gilapas sa hari sa amihanan. Ang panimalos sa hari sa habagatan naghulagway daan sa panimalos sa espirituhanong hari sa habagatan ni Napoleon batok sa haring papal sa amihanan niadtong 1798. Ang gilapas nga kasabotan sa mga bersikulo singko hangtod nuebe naghulagway daan sa gilapas nga Kasabotan sa Tolentino ni Napoleon, nga naghulagway usab daan sa pag-angkon ni Putin sa usa ka gilapas nga kasabotan sa bahin sa NATO. Ang panimalos ni Napoleon naghulagway daan sa panimalos ni Putin batok sa Ukraine niadtong 2014. Ang panimalos sa bersikulo 10 ni Antiochus Magnus nga nagtapos sa ikaupat nga Gubat Siryano nagkauyon kang Napoleon niadtong 1798 ug usab kang Putin niadtong 2014. Human sa gubat sa Panium sa bersikulo 15 niadtong 200 BC, si Antiochus naghan-ay ug usa ka diplomatikong kaminyoon nga may tinagong tuyo sa pagdala sa Ehipto ilalom sa iyang pagmando nga walay paggamit sa militar nga mga botas sa yuta. Ang trono ni Antiochus Magnus napasa ngadto sa iyang anak, kinsa gipatay, ug kini nagdala sa kamanghuran nga anak ni Antiochus Magnus, si Antiochus Epiphanes, ngadto sa trono. Ang iyang mga lihok sa pagpatuman sa Griyegong mga kostumbre ug relihiyon maoy nakapahinabo sa pag-alsa sa mga Maccabeo, nga mitultol ngadto sa malimbongong kasabotan uban sa Roma sa bersikulo 23. Ang bersikulo 24 nagpaila sa paganong Roma ug nag-ila sa lamesa sa mga bakak nila Antony ug Augustus. Sa bersikulo 30 ang paganong Roma misulod sa panaghisgot uban sa iglesiang papal, nga gipaila nga sila nga nakalapas sa balaang tugon.

Ang mga bersikulo beinte-kuwatro hangtod trenta mao ang pagpamatuod sa paganong Roma, ug ang mga bersikulo trenta'y uno hangtod kwarenta naghatag sa pagpamatuod sa papal nga Roma. Ang matag linya sa Daniel onse bersikulo uno padayon hangtod sa bersikulo kwarenta nagrepresentar ug usa ka linya sa propesiya nga gigamit sa tinago nga kasaysayan sa bersikulo kwarenta. Ang linya sa gingharian sa Seleucid, ang linya sa gingharian sa Ptolemaic, ang linya sa Judeanhong gingharian sa mga Maccabeo, ang linya sa paganong Roma, ug ang linya sa papal nga Roma tanan naghulagway sa kasaysayan gikan sa 1989 ngadto sa balaod sa Dominggo. Ang matag usa niadtong mga linya nag-ila sa usa ka gilapas nga pakigsaad ingon nga dakong bahin sa maong kasaysayan.

Ang Roma mao ang nagpatindog sa panan-awon sa Daniel onse, ug ang mga malimbongong pakigsaad nga pinadayag sa pagtagna sa paganong Roma ug sa papadong Roma gimarkahan ingon nga progresibo ug ingon nga nahitabo sa wala pa ang Roma naghari sa kinatas-an sulod sa ilang tagsatagsa ug lahi nga mga kapanahonan sa pagtagna. Ang duha ka gahum nagtimaan sa sinugdanan sa maong kapanahonan sa pagtagna sa pagkalabaw ingon nga nagsugod sa dihang ang ilang ikatulong babag napilde. Sa dili pa ang hapit nang moabot nga balaod sa Dominggo sa Tinipong Bansa adunay usa ka malimbongong pakigsaad tali sa duha ka gahum. Upat ka higayon nga ang duha ka gahum nahimong mga hari sa habagatan ug sa amihanan, usa ka higayon tali sa mahimayaong yuta sa Juda ug sa Roma, usa ka higayon tali sa duha ka bahin sa Romanhong triumvirate ug usa ka higayon tali sa paganong Roma ug sa papadong Roma. Sa duha ka malimbongong pakigsaad nga may kalabotan sa Roma, kini nahimong usa ka pakigsaad tali sa usa ka katunga sa Romanhong emperyo, bisan si Antonio sa sidlakan, si Augusto sa kasadpan, o ang paganong Roma sa sidlakan ug ang papadong Roma sa kasadpan. Upat ka malimbongong pakigsaad tali sa mga hari sa amihanan ug habagatan, duha tali sa mga hari sa sidlakan ug kasadpan ug usa tali sa hari sa amihanan nga sa dili madugay mamahimo ug sa mahimayaong yuta.

Kini nagatapos sa among inisyal nga pagpresentar sa basahon ni Daniel. Ang serye sa Panium nagrepresentar sa panapos sa serye bahin sa basahon ni Daniel, nga mao ang pasiuna sa tinagong kasaysayan sa bersikulo kwarenta nga among padayon nga pagahisgutan sa sunod nga artikulo.